

בס"ד. ש"פ מטות־מסעי, מבה"ח מנחם־אב*, ה'תשי"ג

(הנחה בלתי מוגה)

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים גו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם גו' ואלה מסעיהם למוצאיהם¹. וידוע הדיוקים² שבזה, שאומר אלה מסעי, שהוא לשון רבים, ומסיים אשר יצאו מארץ מצרים אשר מארמ"צ, הוא רק יציאה ונסיעה הראשונה. גם אינו מובן אומרו ויכתוב משה, שהרי כל התורה כולה כתבה משה רבינו, ומה משמיענו בזה. גם מהו הכפל דמוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם, והיפך הסדר מרישא לסיפא. ובכללות הדברים צריך להבין, מה נוגע הספור והידיעה דסדר המסעות, ואף דבשביל דור ההוא מפרש במדרש³ משל למלך ובנו שהלכו כו' כשחזרו היו מונין כל המסעות והמאורעות שבהם, אבל הרי התורה היא נצחית, וע"כ אשר ספור זה נוגע בכל הזמנים ובכל המקומות.

(ב) ולהבין כ"ז צריך להקדים תחילה ביאור בקשת כנסת ישראל זכור הוי' מה הי' לנו הביטה וראה את חרפתינו⁴, ופירש הבעש"ט⁵ געדענק ג"ט וואָס עס איז געוואָרען פון אונזער מ"ה שבנשמה, קוק זיך צו און מאַך אונז זעענדיק אונזער אייגענע שאַנדע, דזהו בקשת כנסת ישראל מהקב"ה. וכמו כן יש בקשת זכירה מהקב"ה לישראל, וכדאייתא בזהר ר"פ בחוקותי ע"פ זה שהבקשה מלמעלה⁶ מכנסת ישראל

(1) מסעי לג, א.
 (2) ראה לקו"ת מסעי (פת, ג. צא, א).
 (3) במדבר פכ"ג, ג. תנחומא שם — הובא בפרש"י.
 (4) איכה ה, א.
 (5) ס' המאמרים אידיש ע' ריב.
 (6) עד כאן הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(* "המאמר שנאמר בש"פ מטות מסעי, ש"ק מברכים חדש מנחם אב .. הוא המאמר זכור הוי' עטר"ת [סה"מ עטר"ת ע' תקנד ואילך] .. עם איזה שינויים, ובהוספת התחלה וסיום".*)
 התחלת וסיום המאמר — הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(אג"ק ח"ז ע' שלג): "מצו"פ קונטרס המדבר ג"כ בענין זכרון הן זה שהקב"ה מבקש מישראל והן שישראל מבקשים מהקב"ה וכמבואר בפנינים⁷ וראה גם אג"ק שם ע' שלב. שלח. שמ. שמו. ועוד.

(* לשון ה"פתח דבר" למאמר ד"ה זכור הוי' עטר"ת ש"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ת — ה' מנחם אב תשי"ג), בתוספת איזה מ"מ והערות מכ"ק אדמו"ר שליט"א (חלקם נעתקו לקמח). הקונטרס נשלח ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א לכר"כ. וראה מכתב ז' מנחם־אב שנה זו

היא ג"כ בלשון זכור, וכמ"ש⁷ עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור גו', ומסיים⁸ מה ה' דורש ממך גו' עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך, וכתיב⁹ זכור את בוראך בימי בחרותיך גו' עד אשר לא תחשך השמש גו', ואיתא במדרש¹⁰ אמר להם הנביא לישראל זכרו את בוראכם עד שביהמ"ק קיים שנקרא בית הבחירה, עד שברית כהונה קיימת, שנאמר¹¹ ובחור אותו מכל שבטי ישראל לי לכהן, עד שברית לוי' קיימת, שנאמר¹² כי בו בחר ה' אלקיך מכל שבטיך¹³. וזהו עד אשר לא תחשך השמש, דתחשך השמש קאי על חורבן ביהמ"ק, וצ"ל זכור את בוראיך בימי בחרותיך, בזמן הבית שנקרא בית הבחירה¹⁴. וכיון שבזמן הבית לא קיימו בני"י הבקשה מלמעלה זכור את בוראך גו', זכר נא גו' עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך, הנה זה ה' סיבת החורבן, ובגלל זה מבקשים אנו בזמן הגלות זכור הוי' מה ה' לנו הביטה וראה את חרפתינו.

וצריך להבין מהו ענין הזכרון למעלה שעל זה מבקשים זכור הוי' מה ה' לנו. דהנה, זכרון ושכחה הוא ענין בלי גבול וגבול, דענין השכחה הוא מצד הגבלה, דכיון שהאדם הוא מוגבל, ומצד זה כל עניניו הם בהגבלה, לכן גם הרושם שעשה עליו הדבר שראה או ששמע הוא בהגבלה ומשום זה נפסק אח"כ, שזהו"ע השכחה. משא"כ ענין הזכרון הוא בלי גבול, וכמו שרואים גם באדם, שדבר שנוגע לו תוך תוכו ופנימיות נפשו, היינו, שהוא למעלה מהגבלותיו, הרי הוא זוכר אותו תמיד. ולפי זה אינו מובן מהו תוכן הבקשה זכור הוי' גו', הרי למעלה הוא בלי גבול, ולמה צריך לבקש למעלה ענין הזכרון.

ג) אך הענין הוא, דהנה, זכרון ושכחה הו"ע פנים ואחור¹⁵, פנימיות וחיצוניות, וכמו שהוא באדם למטה, שדבר שנוגע לו בפנימיות הוא זוכר אותו תמיד, משא"כ דבר שנוגע לו רק בחיצוניות (שהו"ע אחור) שייך שם ענין השכחה. וכמו"כ יש גם למעלה בחינות פנים ימין

(7) מיכה ו, ה.

(8) שם, ת.

(9) קהלת יב, א"ב.

(10) קה"ר עה"פ (ז).

(11) שמואל-א ב, כח.

(12) שופטים יח, ה.

(13) במד"ר הסדר: כהונה, לוי', ביהמ"ק.

וצ"ע טעם לשינוי הסדר כאן.

(14) אולי הכוונה לבאר שהקדימה דבית

המקדש היא כהתאם להמשך הכתוב "עד

שלא תחשך השמש" (החור"ג).

(15) והשכחה באה מבחי' אחוריים והזכירה

משל אור הפנים (ראה רשימות לאיכה ע' לג

[נדרפס לאח"ז באוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'פה]).

שמאל ואחור, כדאיתא ברמ"ז¹⁶ שהם כנגד ד' עולמות אבי"ע. דהנה, עולם האצילות נקרא פנים, דכשם שבפנים שבאדם ישנו פנימיות החיות, כמו"כ באצילות הוא פנימיות אוא"ס, ועד שאיהו וחייהי וגרמוהי חד¹⁷. והיינו, דאף שאצילות הוא לאחר הצמצום, וכללות האור שלאחר הצמצום הוא בבחי' קו קצר ומצומצם, מ"מ, הרי זה אותו מהות האור. וזהו ההפרש בין בי"ע ואצילות, דהתהוות בי"ע היא ע"י הפרסא, משא"כ התהוות האצילות היא לא ע"י הפרסא אלא רק ע"י הצמצום¹⁸, כמ"ש בע"ח¹⁹. וההפרש בין צמצום ופרסא הוא כמשל ההפרש שאנו רואים למטה בין האור שמאיר דרך חלון או דרך נקב²⁰, דאף שהאור הוא במיעוט וצמצום, שמאיר רק במדה כזו שהחלון או הנקב יכולים להכיל, מ"מ הרי הוא אותו מהות האור, משא"כ כאשר האור מאיר דרך מסך, אזי האור הוא בשינוי המהות, עד שהאור שבא אחרי המסך נקרא אור של תולדה. וכמו"כ הוא למעלה, שהתהוות בי"ע שע"י הפרסא הוא בשינוי המהות, משא"כ התהוות האצ"י שע"י צמצום, הנה אף שהאור שם הוא בצמצום, מ"מ הרי הוא אותו מהות אור כמו קודם הצמצום. ואף שגם באצילות יש פרסאות²¹, כידוע שיש פרסא בין כתר לחכמה, בין בינה לז"א ובין ז"א למל', מ"מ²², אינו דומה הפרסא שבאצילות להפרסאות דבי"ע, שהפרסאות דבי"ע ענינם הוא להעלים והם מעלימים על האור, משא"כ הפרסאות שבאצילות הם מגלים את האור. דהנה, פרסא הוא כמו עור, ואמרו חז"ל²³ אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם כו' (שאינו כמו עור בהמה שהוא עור גס), ודוגמתו למעלה הו"ע הפרסאות שמגלים את האור. וזהו ההפרש בין אותיות דמ"ה²⁴ לאותיות דב"ן (וענינם בעבודה הוא ההפרש בין אותיות התורה לאותיות התפילה²⁵), דאותיות דב"ן הם מעלימים על האור, ומצד זה נעשים הנבראים בבחי' יש ודבר נפרד, משא"כ אותיות דמ"ה אינם מעלימים על האור, ואדרבה, מגלים

(21) ראה סידור (עם דא"ח) סג, ד ואילך.
אוה"ת ויקהל ע' ב'קא ואילך.
(22) ראה סה"מ תרס"ד ע' קמט ואילך.
המשך תרס"ו שם. ועוד.
(23) חולין פ"ט מ"ב.
(24) ראה תורה אור פ' משפטים. ד"ה ותחת רגליו.
(25) המשך תער"ב ח"א ע' תריח ואילך.
ובכ"מ.

(16) לזח"ג צג, ב.
(17) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).
(18) עיין ד"ה וספרתם לכם (המשך תרס"ו).
(19) שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ב.
(20) כנראה מרמז להא דהמשכת האור מבינה לז"א הוא בבחי' חלון ומז"א לנוקבא בבחי' נקב (ראה אמרי בינה שער הק"ש פל"ה ובכ"מ. וצע"ק בע"ח שער דרושי אבי"ע פי"ג, שער סדר אבי"ע פ"א ועוד).

את האור, ולכן הם פועלים ביטול בנבראים. וזהו שעורותיהן כבשרן עור האדם, כי אדם בגימטריא מ"ה²⁶, והו"ע הפרסאות שמגלים את האור, שהם הפרסאות שבאצילות, שנקרא בשם מ"ה, כמ"ש בפתח אלי²⁷ שם מ"ה דאיהו אורח אצילות. וזהו שאצילות נקרא פנים לפי שמאיר שם גילוי אוא"ס. ועיקר בחי' פנים הוא בחי' חכמה, וע"ד²⁸ מ"ש חכמת אדם תאיר פניו, והיינו, שבאצילות מאיר אור החכמה, כמאמר²⁹ אבא עילאה מקננא באצילות, ובחכמה מאיר אוא"ס, כמ"ש רבינו הזקן בתניא³⁰ בשם מורו הה"מ שמדריגת החכמה ענינה שהוא לבדו הוא ואין זולתו, ולמעלה יותר, שבאצילות מאיר אור הכתר, שזהו"ע שם מ"ה שהוא במילוי אלפין, ואל"ף הוא ספי' הכתר³¹. וכיון שאצילות הוא בחי' פנים, לא שייך שם ענין השכחה, משא"כ בבי"ע שהוא בחי' אחר, שייך שם ענין השכחה. והנה, כל זה הוא ההפרש בעולמות, משא"כ נשמות ישראל הנה גם כמו שהם למטה הם בבחי' פנימיות, דנשמות ישראל עלו במחשבה³², היינו במדריגה היותר עליונה שבמחשבה³³, וכתיב³⁴ פנים בפנים דיבר הוי' עמכם, דעי"ז שדיבר הוי' עמכם נעשה הפנימיות דישראל הפנימיות שלמעלה. אמנם, כל זה הוא מצד הנשמה עצמה, אבל מצד ירידתה למטה והתלבשותה בגוף ונה"ב ובפרט בזמן הגלות, הנה בזמן הגלות כתיב³⁵ ואנכי הסתר אסתיר פני, והיינו, דכיון שפנו אלי עורף ולא פנים³⁶, היינו, שהעבודה היתה בבחי' אחר, לכן נעשה גם למעלה הסתר אסתיר פני, ומצד זה צריך לבקש על ענין הזכרון, זכור ה' מה הי' לנו.

ד) ולהבין בעומק יותר מה שנשמות ישראל הם בבחי' פנימיות, הנה כתיב³⁷ ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו', ואמרו רז"ל³⁸ אטו יראה מילתא זוטרתיה היא, אין לגבי משה מילתא זוטרתיה היא. והנה, מ"ש כי אם ליראה, קאי על יראה תתאה, שזהו אומרו כי אם ליראה, היינו שהיא יראה היותר פחותה, ולכן לגבי משה

(26) ראה עץ חיים שער יו"ד (שער

התיקון) פ"ג. שער לח (שער לאה ורחל) פ"ב.

(32) בראשית רבה פ"א, ד. ובכ"מ.

(33) ראה לקו"ת שה"ש יט, ב.

(34) ואתחנן ה, ד. (27) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(35) וילך לא, יח. (28) קהלת ח, א.

(36) ירמי' ב, כז. (29) רמ"ז לוח"ב רכ, ב. תו"א משפטים

(37) עקב י, יב. עה, א. וראה סה"מ תרצ"ו ע' 119. וש"נ.

(38) ברכות לג, ב. וראה חדא"ג שם (30) פל"ה בהגה"ה.

(31) תמ"ט (ב). תמ"ט (ב). תמ"ט (ב). ובמנחות (מג, ב). תניא פמ"ב.

מילתא זוטרתא היא. והענין בזה, דהנה כתיב³⁹ כי אל דעות הוי', ב' דעות⁴⁰, דעת עליון ודעת תחתון⁴¹. דעת עליון הוא שלמעלה יש ולמטה אין, היינו, שרואים בראי' חושית שלמעלה הוא היש האמיתי ולמטה אין, ודעת תחתון הוא שהבריאה היא יש מאין, היינו שלמטה יש ולמעלה אין, דכיון שהוא רואה רק את היש הנברא, לכן קורא להמטה בשם יש ולהמעלה בשם אין. ומצד ההפרש בין ב' דעות אלו יש הפרש גם בביטולם, שהביטול שמצד דעת תחתון הוא ביטול היש בלבד, דכיון שהוא רואה את היש, הרי הוא במציאות, אלא שאעפ"כ יש בו גם ענין של ביטול, ביטול היש, משא"כ הביטול שמצד דעת עליון הוא ביטול במציאות, דכיון שרואה שלמטה הוא אין, לכן הביטול הוא ביטול במציאות. וזהו שלגבי משה יראה תתאה מילתא זוטרתא היא, דהנה משה הוא בבחי' דעת עליון, כמאמר רז"ל⁴² כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה, דזה הוא ראיית המהות, בבחי' דעת עליון, שמצד זה הי' בבחינת ביטול במציאות, ולכן לגבי משה שהוא בבחי' דעת עליון, ביטול במציאות, הנה יראה תתאה שהיא בבחי' ביטול היש בלבד, מילתא זוטרתא היא. והנה⁴³, אף שיראה תתאה היא מדריגה תחתונה, מילתא זוטרתא, שעל זה אמרו כי אם ליראה, מ"מ, תובעים (מאָנט מען) יראה תתאה דוקא, לפי שתכלית המכוון ועיקר התענוג הוא ביראה תתאה יותר מאשר ביראה עילאה, וכמ"ש⁴⁴ צחוק עשה לי אלקים, שדוקא עי"ז שפועלים ענין הביטול בהדברים שבאים משם אלקים דוקא שהם בבחי' יש, ביטול היש לאין, אזי נעשה עיקר ענין הצחוק והתענוג למעלה, וכמו"כ כתיב⁴⁵ לויתן זה יצרת לשחק בו, דלויתן הוא מלשון חבור, כמ"ש⁴⁶ ילוה אישי, וענין החבור שייך דוקא כאשר יש ב' דברים נבדלים זה מזה, וענין זה הוא בהעבודה דביטול היש דוקא, שהיש והאין הם ב' דברים נבדלים זמ"ז, ומ"מ פועלים ביטול היש לאין, ועי"ז דוקא נעשה ענין השחוק, לשחק בו. והיינו, דעם היות שהעבודה דאתהפכא היא למעלה יותר מהעבודה דאתכפיא, הנה זהו רק בענין הגילויים, אבל עיקר התענוג הוא בעבודה דאתכפיא דוקא.

(39) ראה לקו"ת מסעי צא, ג. קונטרס עה"ח פ"ט.

(40) וירא כא, ו.

(41) תהלים קד, כו.

(42) ויצא כט, לד.

(39) שמואל־א ב, ג.

(40) ראה תקו"ז תס"ט בתחילתו.

(41) ראה תו"א יתרו סח, א. לקו"ת פ'

ראה כג, ד. שמע"צ פג, א. ובכ"מ.

(42) ספרי ר"פ מטות. וראה לקו"ת מטות

אך עדיין צריך להבין מ"ש אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא, דלכאורה אינו מובן, הרי שואל מעמך כתיב. אך הענין הוא, כמבואר בתניא⁴⁷ שכל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משה רבינו, ניצוץ מנשמת משה, והוא בחי' מ"ה שבכל אחד מישראל, שהו"ע ביטול במציאות (כנ"ל), והיינו לפי ששרש הנשמות הוא מבחי' חכמה, כמ"ש⁴⁸ בנים אתם להוי' אלקיכם, וכתיב⁴⁹ בני בכורי ישראל, וכמו הבן שנמשך מעצמות מוח האב, כמ"כ הנשמות הם מעצמות בחי' החכמה, שהיא בחי' מ"ה. ולכן הנשמות הם בתכלית הביטול, ביטול במציאות, כמ"ש⁵⁰ חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, שזה קאי על כל הנשמות, שהם באופן של עמידה, שהו"ע הביטול. וזהו ועתה ישראל מ"ה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, דכיון שכל ישראל הם בבחי' מ"ה, מצד הניצוץ משה שבכל אחד מישראל, הנה מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, שיראה היא מילתא זוטרתא לגבי הניצוץ משה שבכל אחד מישראל. ובכדי לגלות בחי' מ"ה שבנפש, הנה על זה תקנו מאה ברכות, כמאמר רז"ל⁵¹ אל תקרי מה אלא מאה, שמזה למדו שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, דמאה ברכות הוא ע"ד מ"ש⁵² ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא גו' מאה שערים ויברכהו ה', והיינו, שע"י עבודת הצדקה, זורע צדקות⁵³, נעשית הברכה וההמשכה מלמעלה שנתגלה בחי' מ"ה שבנפש.

אמנם בזמן הגלות אין העבודה בבחי' מ"ה שהיא פנימיות הנפש, כי אם בבחי' חיצוניות ואחוריים בלבד, שלכן נעשה גם למעלה הסתר אסתיר פני (כנ"ל), ולכן אנו מבקשים זכור ה' מה הי' לנו, וואָס איז געוואָרען מיט אונזער מ"ה, שהמ"ה הוא בהעלם והסתר. ועם היותו בהעלם, מ"מ שייך ענין הזכירה, שהרי סוכ"ס עיקרה שרשה ועצמותה של הנשמה היא בבחי' מ"ה. וממשיך בכתוב הביטתה גו', דהנה, ההפרש בין רא"י והבטה הוא⁵⁴ שרא"י היא בקירוב, כמ"ש⁵⁵ וירא כי לא יכול לו, והבטה הוא בריחוק, כמ"ש⁵⁶ הבט משמים וראה, ולכן, ענין הרא"י שבקירוב אי אפשר להיות בזמן הגלות, ולזה אנו מבקשים הביטתה, שזהו

(41) מנחות מג, ב ובפרש"י. ועוד.

(52) תולדות כו, יב.

(53) ברכת יוצר אור.

(54) ראה איכ"ר עה"פ.

(55) וישלח לב, כו.

(56) תהלים פ, טו.

(47) רפמ"ב. וראה תו"א פ' משפטים ד"ה

ותחת רגליו.

(48) ראה יד, א.

(49) שמות ד, כב.

(50) מלכים"א יז, א. ועוד. וראה לקו"ת

נשא כ, ג.

הגילוי שבבחי' מקיף, ועם היותו בבחי' מקיף, הרי זה פועל גם בפנימיות, ובפרט בנוגע לפעולה על הקליפות, דאור מקיף מסמא עיני החיצונים⁵⁷.

(ה) **וביאור** הענין, דהנה, כשם שיש בחי' מ"ה בקדושה כמו"כ יש בחי' מ"ה בלעו"ז, והוא ענין ופלגשו ושמה ראומה⁵⁸, ראו מ"ה⁵⁹. והענין בזה, דהנה, האפשרות לענינים דלעו"ז היא מפני שיש להם נתינת מקום בקדושה, וכמו שרואים בעבודה בנפש, דכאשר עובד עבודתו בביטול, אבל באופן שמרגיש את הביטול, הרי זה נתינת מקום שיכוא מזה לבחי' ישות, והיינו, שתחילה יהי' הביטול באופן של ישות, שזהו"ע קליפת ראומה, ראו מ"ה, ואח"כ יכוא לישות לגמרי, שהוא רע גמור. וכמו"כ הוא גם בהשתלשלות העולמות, דע"י קליפת ראו מה שהיא כנגד עולם האצילות, הנה בריבוי השתלשלות מסתעף מזה רע גמור, בחי' מ"ה דלעו"ז. ועו"נ⁶⁰ שופך⁶¹ דם האדם באדם, דאדם בגימטריא מ"ה, הנה ע"י העוונות הוא שופך דם האדם דקדושה, בחי' מ"ה דקדושה, באדם בליעל, שהוא בחי' מ"ה דלעו"ז. והענין בזה, דהנה, רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת הם כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים⁶², דענין האברים הוא שהם ממשיכים את החיות, ומגבילים את החיות שלא יומשך לחוץ, וכאשר חותכים את האבר אזי נמשך החיות לחוץ, ועד"ז בנוגע לגידים שעל ידם הוא הילוך הדם, וכמו"כ כשעובר על מ"ע או על מל"ת אזי גורם שנמשך החיות והדם דקדושה לחוץ. וזהו מ"ש⁶³ ונוקב שם הוי', דהנה כל המצוות תלויים בשם הוי'⁶⁴, וכשחטא ופגם והעביר את הדרך עי"ז שעובר על א' ממצוות הוי', הרי הוא נוקב את שם הוי', ועי"ז שופך דם האדם דקדושה באדם בליעל. וזהו ג"כ מה שאמרו רז"ל⁶⁵ גידר טיטוס את הפרוכת ויצא ממנו דם, והיינו, שהראו לו איך אפשר להיות ענין החורבן, שאין זה בכח עצמו, אלא רק ע"י הפגם שנעשה עי"ז ששפכו הדם, פנימיות החיות, דאדם דקדושה, באדם בליעל. ועפ"ז יש לפרש עוד פירוש במ"ש זכור

(63) אמור כד, טז.

(64) ראה תקו"ז תכ"ט (עג, א). ת"ע (קלא, ב). טעמי המצות להאריז"ל בלקו"ת פ' בראשית.

(65) גיטין נו, ב. וראה אוה"ת ואתחנן וסה"מ תרכ"ט שם.

(* אוה"ת ואתחנן ע' רמו ואילך. סה"מ תרכ"ט ס"ע רצ ואילך.

(57) ראה תו"א מקץ לד, א. לקו"ת קרח נג, ד. ובכ"מ.

(58) וירא כב, כד.

(59) ראה לקו"ת ויקרא (מג, א. כג, ד). ויל"ע בל"ת להאריז"ל ס"פ וירא.

(60) נח ט, ו.

(61) ראה בכ"ז לקו"ת במדבר (יג, ג. יד,

ג). רשימות איכה ע' מח*

(62) ראה זח"א קע, ב.

הוי' מ"ה הי' לנו, אַז אונזער מ"ה איז געוואָרן מ"ה דלעו"ז. וענין זה נעשה ע"י פירוש הא' במה הי' לנו, שבחיי' מ"ה דקדושה הוא בהעלם והסתר, ומזה נשתלשל למטה יותר, שבחיי' מ"ה דקדושה נעשה בחיי' מ"ה דלעו"ז, ע"ד הענין דשופך דם האדם באדם.

(ו) **וממשיך** בכתוב הביטה וראה את חרפתינו. והענין בזה, דהנה כתיב⁶⁶ חרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד, דבזמן הגלות נקראת כנס"י בשם אלמנה, כמ"ש⁶⁷ היתה כאלמנה, ואמרו רז"ל⁶⁸ כאלמנה ולא אלמנה ממש, כאשה שהלך בעלה למדינת הים. דהנה, אשה היא כנס"י ובעלה זה הקב"ה, ואשה שהלך בעלה למדינת הים היינו שחסר היחוד דכנס"י עם הקב"ה, ובענין הספירות הוא יחוד זו"ן, דאשה היא בחיי' מלכות, ובעלה הוא בחיי' ז"א, ואשה שהלך בעלה למדינת הים היינו, שבחיי' ז"א (אינו נמשך למלכות, אלא) נסתלק לבחיי' ים החכמה, וזהו שבזמן הגלות קוב"ה סליק לעילא ולעילא⁶⁹, קוב"ה הוא בחיי' ז"א, ובזמן הגלות סליק לעילא ולעילא, לעילא בחיי' בינה ולעילא בחיי' חכמה. וזהו"ע אלמנה, כמ"ש בפרדס⁷⁰ שאלמנה הוא אל מנה, מנה הוא מאה זו"ז, ב"פ נו"ן, והיינו נו"ן שערי בינה כפי שהם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, שעל ידם נעשית העלאת המדות והמשכת או"ס בבחיי' המדות, שעיי"ז יומשך למטה בבחיי' המלכות. וזהו ג"כ ענין המסעות, מוצאיהם למסעיהם גוי' מסעיהם למוצאיהם⁷¹, שהו"ע העלאה והמשכה⁷². אך בזמן הגלות הוא אל מנה, שחסר ענין ההעלאה וההמשכה שע"י הנו"ן שערים, ולכן לא נמשך מבחיי' ז"א למלכות להיות יחוד זו"ן, שזהו"ע אלמנה. ועוד פירוש באלמנה, כמ"ש בספר השרשים⁷³ דאלמנה הוא מלשון אלם. דהנה⁷⁴, להפירוש שאלמנה הוא מלשון אל מנה, שכתובתה מנה, אינו מובן למה גם לזכר קוראים אלמן, ועכצ"ל שלפי שאשה נקראת אלמנה, לכן גם זכר נקרא אלמן⁷⁵. אך להפירוש שאלמנה הוא מלשון אלם, אתי שפיר שגם זכר נקרא אלמן, לפי שחסר השמחה דיחוד בעל

(66) ישע"י נד, ד.

(71) פרשתנו (מסעי) לג, ב.

(67) איכה א, א.

(72) ראה לקו"ת פרשתנו (מסעי) צב, א.

שם, ד. צג, ד. צו, א.

(68) תענית כ, א. איכ"ר ע"פ זה. זח"ב

(73) בס' שרש ישע — הובא ברשימות

קכב, א.

איכה ע' יט [אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'מח]. ראה ג"כ זח"ב כט, ב.

(69) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ג כ, ב. עה,

א.

(74) ראה גם אוה"ת נ"ך שם ע' א'מו

(70) שער ערה"כ ערך אלמנה. וראה

ואילך.

כתובות י, ב.

עם אשתו. והענין בזה, דכאשר מאיר בגילוי הקול בדיבור אזי הדיבור מאיר בגילוי, וכאשר הדיבור מאיר בגילוי אזי ידבר עמים תחתינו⁷⁶ (דע"י ידבר מלשון דיבור נעשה גם ידבר מלשון הנהגה), שישראל הם במעלה העליונה כו', אבל כאשר אין הקול בגילוי אזי הדיבור הוא בהעלם בגלות, וזהו"ע אלמנה מלשון אלם. ועל זה אנו מבקשים הביטה וראה את חרפתינו, דאף שהבטה הוא בחי' מקיף, מ"מ, הרי זה מועיל גם בפנימיות, כמ"ש⁷⁷ כי הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך גו', להצילך היינו להיות צל על ראשך שהוא בחי' מקיף, ומ"מ נעשה עי"ז להצילך כפשוטו, מלשון הצלה, ובפרט בנוגע לפעולה על הקליפות, הרי אור מקיף מסמא עיני החיצונים (כנ"ל).

וזזהו מ"ש זכור הוי' מה הי' לנו וגו', דהנה, הקב"ה תובע מישראל זכור את בוראך בימי בחרותיך, עד שביהמ"ק קיים שנקרא בית הבחירה, עד שברית כהונה קיימת, ועד שברית לוי' קיימת, והתביעה היא עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך, אך כאשר חסרה העבודה דהצנע לכת, שהיא היפך הענין דראו מ"ה, אזי נעשה מ"ה דלעו"ז. ולזה אנו מבקשים זכור ה' מה הי' לנו, שהמ"ה דקדושה הוא בהעלם והסתר, ועד שעיי"ז נעשה המ"ה דלעו"ז, ולכן הביטה וראה את חרפתינו, עד שחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד.

(ז) **וזזהו**⁷⁸ מש"נ ואלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים, דהנה, כל הגליות⁷⁹ נקראו מצרים, מצרים לשון מיצר וגבול, ועד שבאים⁸⁰ לירדן ירחו, ירחו לשון רית, עבודה שלמעלה מטעם ודעת, ה"ז עדיין בחי' מיצר וגבול, ובגאולה העתידה ע"י משיח צדקנו יתגלה בחי' זו, וכדכתיב⁸¹ עליו אשר לא למשמע אזניו יוכיח ואפילו לא למראה עיניו כ"א והריחו ביראת הוי' דמורח ודאי⁸², מקיפים שלמעלה מחו"ב, ועד שבאין לזה הוא ענין המסעות. והעבודה שבהמסעות היינו בירידת הנשמה והתלבשותה במיצר הגוף בכלל, ובפרט בזמן המצרים ההעלמות וההסתרים שבהגליות, הנה הנתנית כח על זה הוא מבחי' מוצאיהם, לשון וכמוצא

(79) ראה בראשית רבה פט"ז, ה.
 (80) ראה בכ"ז לקו"ת מסעי שם [שבהערה
 2]. ד"ה ואלה מסעי בספר המאמרים תרכ"ז.
 (81) ישעי' יא, ג.
 (82) סנהדרין צג, ב.

(75) חדא"ג מהרש"א כתובות שם.
 (76) תהלים מז, ד.
 (77) תצא כג, טו.
 (78) מכאן עד סוף המאמר הוגה ע"י כ"ק
 אדמו"ר שליט"א.

מים אשר לא יכזבו מימיו⁸³, שרש ועצם הנשמה, מ"ה שבנשמה, וע"י המשכה ממוצאיהם למסעיהם, שנעשה זה ע"י בחי' משה שבכאו"א מישראל, ויכתוב משה, נתגלה בחי' מ"ה גם בהנשמה שבגוף ועי"ז עובד עבודתו. והעבודה היא הנסיעה והעלאה ממטה למעלה, מסעיהם למוצאיהם. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, המסעות של דור המדבר במדבר העמים, כי מה שיש יכולת לאדם להמשיך מ"ה דבנשמה בגילוי ולהתגבר על גופו ונפשו הבהמית, ובפרט בזמן הגלות ודרא דעקבתא דמשיחא, חשך כפול ומכופל, זמן הנסיונות וכו' כנ"ל, הוא ע"י מעשה אבות שהכניעו מקור הקליפות ע"י שנסעו וחנו במדבר העמים נחש שרף ועקרב, ויהי בנסוע גו' ויאמר משה גו' ויפצו אויביך וינוסו משנאיך גו'⁸⁴, לכן גם הענפים יהיו נכנעים אח"כ ע"י האדם במשך כל הדורות, ע"י אשר ויכתוב משה שבכאו"א את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם, והיינו ע"ד כלל ופרט, עד אשר יבואו לירדן ירחו, מורח ודאין בעבודתו בפרט⁸⁵, ואח"כ לגאולה הכללית ביאת משיח צדקנו אשר לא למשמע אזניו יוכיח ולא למראה עיניו ישפוט כי אם והריחו ביראת הוי' דמורח ודאין, בגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו.

(85) ראה אגה"ק ס"ד.

(83) ישע"י נח, יא.
(84) בהעלותך יו"ד, לה.